

Iš baltų mitinio vaizdymo juodraščių: METEORAS ir KOMETA

Dainius RAZAUSKAS

Straipsnio objektai – meteoras ir kometa, tiksliau, vaizdiniai apie meteorus ir kometas baltų religijoje ir mitologijoje. Tikslas – remiantis šaltiniais (istoriniais, tautosakos) bei tyrinėtojų darbais, aptarti požiūrį į meteorus bei kometas baltų religijoje ir mitologijoje. Straipsnis seka ankstesnį apie žvaigždę. Metodas aprašomasis ir iš dalies struktūrinis, nes ir aprašant duomenis tenka klasifikuoti, o tokia klasifikacija neįmanoma be pirminės struktūrinės analizės. Išvados: 1) meteorai laikyti krintančiomis žvaigždėmis, todėl ir mitiniai vaizdiniai apie juos, viena vertus, yra glaudžiai susiję su vaizdiniais apie žvaigždes; kita vertus, esama pluoštelio duomenų, kurie leidžia meteorą laikyti savarankišku mitiniu objektu, vertu atskiro, kad ir nediduko, straipsnio; 2) kometa irgi yra savarankiškas mitinis objektas, nors atskirais atvejais irgi susijęs su vaizdiniais apie žvaigždę, Aušrinę bei netgi painiojamas su meteoru.

Prasminiai žodžiai: meteoras, kometa, žvaigždė, dangaus kūnai, baltų mitologija.

METEORAS

Meteorai laikomi krintančiomis žvaigždėmis, todėl ir jų mitinė samprata pirmiausia yra susijusi su vaizdiniais apie žvaigždę-sielą, krintančią iš dangaus žmogui žemėje mirštant arba gimstant.¹ (Galbūt su šiais vaizdiniais iš dalies galima būtų susieti ir abejotiną P. Dundulienės žinią, esą meteorai sakmėse siejami „su lakstančiais padangėse ant raudonų žirgų baltais raiteliais, t.y. protėvių vėlėmis“^{DndK, 67}.) Tačiau kai kuo mitinis meteoras, arba krintančios, lekiančios žvaigždės, įvaizdis išsiskiria ir nutolsta nuo minėtojo.

L. A. Jucevičius 1846 m. rašo: „Oro aukštybėse degą meteorai, mūsų liaudies manymu, yra piktosios dvasios, išėjusios iš pragaro apvaginėti vargšų žmonių. Tokių piktučių dvasių vagišių, sako, galima pirkti Rygoj iš vokiečių, o kartais Karaliaučij, Klaipėdoj ir Mintaujoj“^{JcvR, 180}. Čia, reikia manyti, turimi omeny aitvarai, nešantys savo šeimi-

ninkams iš kitų privogtą turtą (jų, pagal kai kurias sakmes, išties galima įsigyti Rygoje). „Skraidančio ugnies meteoras“ pavidalą aitvarui priskyrė ir T. Narbutas^{NrbLM, 178}. Ir B. Buračo apibūdinimu, žmonės aitvarą „vaizduoja kaip šviesų kokį kūną, skraidantį padebesiais, lyg kokį meteorą ar šiaip kokią lekiančią šviesą“^{BrčPP, 15}. Ir P. Dundulienė pažymi: „Kiti krentančias žvaigždes (meteoritus), ypač rudenį, laikė lakstančiais aitvarais, nešančiais savo šeiminkams turtą“^{DndK, 65 (67)}. Išties, *Kada žvaigždė lekia, švyst par dangų, sako [žmonės]: – Eičvaras su pinigais lekia*^{LKŽ20, 1032 (GrmTAB, 77)}. J. Balys, Z. Slaviūnas ir P. Dundulienė aitvaro vaizdinį su meteorais siejo net kilme^{BIR2, 92; SivMR, 327 = LM3, 41; DndMR, 131; DndŽ, 125}. Su meteorais siejamas ir latvių aitvaras *pūķis*: Senojo Stenderio (XVIII a.) žodžiais: „Ką latviai vadina pūķiu, aš ne kartą esu matęs savo akimis. Giedrą vakarą atrodo, tarsi žvaigždės iš dangaus kristų“; panašiai Tirzos kunigo K. Šilingo 1832 m. liudijimu, „kai danguje pasirodo uodeguotos žvaigždės ir giedrą naktį... tarsi žvaigždės žemėn krinta, tai tamsūs žmonės sako pūķį pinigus bei javus nešant“^{ŠmLM, 100}. „Uodeguotos žvaigždės“ čia veikia yra ne meteorai, o kometas, bet ir Lietuvoje, pasak P. Dundulienės, „Meteorus liaudis dažnai maišė su kometomis“^{DndK, 67}. O štai viename latvių tikėjime meteorai prilyginti lekiančioms gyvatėms (kurios, reikia manyti, irgi mena aitvarus): *Kad žvaigznes krīt krustiski... Citi saka, ka tās esot cūskas, skrienot pie burvjiem un raganām* „Kai žvaigždės krinta kryžium... Kiti sako, kad tai esą gyvatės, lekiančios pas burtininkus ir raganas“^{ŠmLTT, 2198: Nr. 36344}²

P. Dundulienės žiniomis, „Apie Daugailius ir kitur aiškinama, kad lekiančios žvaigždės – tai akmenys, kuriuos angelai mėto į velnius“^{DndK, 65}. Ši meteoras samprata primena vaizdinius apie Perkūno ginklą. Tačiau susiję vaizdiniai apie meteorus ir su iš dangaus krintančiais bei nukritusiais akmenimis (meteoritais), apskritai su akmenų dangiškos kilmės samprata. Plg.: *Pirmiausia akmenis iš dangaus metė – vienus anksčiau, kitus vėliau; Akmenys išėjo iš ora, iš debesų* ir pan.^{VvšŽ, 33}. Su tokiais vaizdiniais sietini ir kai ku-

rie šventieji akmenys, laikomi nukritę iš dangaus: „Tokio padavimo nuotrūpa žinoma apie Čimbariškių (Molėtų r.) Čimbario akmenį. Apie Lapynų (Tauragės r.) Buveinės akmenį pasakojama, esą jis nukritęs iš dangaus ‘metežmetyje’ ir atnešęs žmonėms laimę bei džiaugsmą. Akmeniui iš dangaus nukritus, oras atšilęs ir prasidėję derlingi metai, *todėl žmonės jį garbino*“^{VVI A, 119}. Kražių apylinkėse kartais sakoma, kad iš dangaus krintanti ne pati žvaigždė, o tik jos skeveldra: *Atskyla skeveldra ir krinta ant žemės. Kad visa žvaigždė nukrist, tai būt negerai – išmušt duobę ir būt ežeras*^{VSKŽK, 336}. Ir baltarusių pasakojama, jog kai kas esą radęs žemėn nukritusią žvaigždę ir netgi nešiojęs ją kaip papuošalą, tačiau ji pasižyminti tuo, kad jos grožį matęs tik prašalaitis, o pačiam savininkui ji atrodanti kaip paprasčiausias akmuo^{HRФIII, 220; Nr. 1719; BM, 195}.

Ir apskritai: *Jeį važiuojant ar einant keliu, žvaigždė krenta žemyn, tavo norai išsipildys*^{TŽ3, 363}. Dar pastaraisiais laikais J. Vaiškūnui „griškabūdiētė A. Ašmantavičienė sakė, kad, pamačius krentančią žvaigždę, reikia pagalvoti apie kokį savo norą, ir jis išsipildys. B. Špakauskienės žiniomis, žmonės krentančias žvaigždes siejo su laime ir nelaimė: *Žmonės meteoram labai didelę reikšmę skiria. Jeigu meteoras nusileido, tai tavo laimė nusileido. Kai kada iš šono nusileidžia, o jei žmogui visai priešais nusileido, tai tikrai turi kokią reikšmę. Vieni sako, kad čia žmogaus laimė nusileido, o kiti, kad nelaimė nusileido*“^{VSKDŠG, 25}. Sulig latvių tikėjimais, irgi: *Ja tai brīdi, kad zvaigzne krīt, kaut ko iedomājas jeb vēlas, tad tas piepildās* „Jeį tā akimirkā, kai žvaigždē krinta, kā nors pagalvoji arba panori, tai išsipildo“ ir pan.; užtat *Kad nu debesim kreit zvaigznes, tad vajaga idūmot tū, kuo gribi, tad izapiļdīs* „Kai iš dangaus krinta žvaigždės, reikia pagalvoti apie tai, ko nori, tada išsipildys“^{ŠmLTT, 2198; Nr. 36348(-)36355}.

Pagal krintančias žvaigždes spėta ne tik laimė, bet ir būsimas oras. Antai latviuose jau 1688 m. Salomo Guberto paliudyta, kad „Jeį žvaigždės krinta, tai bus sausa. Iš tos pusės, kur jos krinta, pūs vėjas“; panašiai pagal liaudies tikėjimą, *Vētras un vēji sagaidāmi, kad redzamas krītošas zvaigznes* „Vėtrų bei vėjų lauk, kai matyti krintančios žvaigždės“^{ŠmLTT, 2199; Nr. 36360, 36369}.

KOMETA

Frydricho Pretorijaus Vyresniojo žodyne *Clavis Germanico–Lithvana* (apie 1680 m.) nurodomi trys lietuviški kometos pavadinimai: *Dangaus Rykštė,*

Šluotžvaizdė ir *Žvaizdė su uodega*^{BRMŠ3, 93 (LKŽ15, 49)}. Jokūbo Brodovskio žodyne (1740 m.): *Šluotžvaizdė, Žvaizdė su šluota* arba *su uodega* ir *Dangaus rykštė*^{BRMŠ4, 22}. P. Ruigio žodynuose (1747 ir 1800 m.): *Žvaigždė uodegota, uodeguota* ir *uodėgė*^{LKŽ17, 471, 472}. Atitinkami kometos pavadinimai visoje Lietuvoje liudijami per visą XIX a.: *Žvaizdė su uodega* (Dionizas Poška)^{LKŽ17, 464}; *Uodegėta žvaizdė* (Dominyko Sutkevičiaus žodynas, 1848 m.)^{LKŽ17, 471}; Mažojoje Lietuvoje: *Šluotžvaizdė* (1849 m.); *Kometas tai yra tokia žvaizdė su šluota...* (1857 m.); *Naktimis dabar ant dangaus šluotinė žvaizdė regima* (1862 m.)^{LKŽ20, 1020}; *Šluotražinė, arba klaidūnė, žvaigždė* (1881 m.); *Šluotinė žvaizdė (kometas) prie pietaušrinio dangaus pasirodo* (1882 m.); *Žvaizdė su šluota* (F. Kuršaičio žodynas, 1883 m.); XX a.: *Žvaigždės su šluota* (Kuliai, Plungės r.); *Šluota an dangaus rodos* (Kuršėnai, Šiaulių r.); *Muno augume buvo viena žvaigždė su šluota* (Tauragė); *Iš pavasario šluotelė prie žvaigždei buvo* (Stirniai, Molėtų r.)^{LKŽ15, 38, 47, 48} ir t.t.

Teodoras Narbutas pažymėjo (1835 m.), jog „daugelis dangaus kūnų turi originalius lietuviškus vardus, pavyzdžiui: kometa – *Udegita* nuo degimo“^{NrbLM, 193–194}. Tokį kometos pavadinimo aiškinimą sukritikavo jau Simonas Stanevičius (1838 m. ar kiek vėliau): „Reikia žinoti, kad žodžio *udegita* lietuvių kalboje niekuomet nebuvo ir dabar nėra. Pirmą kartą pasirodė jis veikale, antrašte: *O początkach narodu i języka litewskiego rozprawa przez Xawiera Bohusza... 1808 roku... w Warszawie*. To veikalo autorius, radęs Milkaus žodyne prie vokiško žodžio *Comet* lietuviškus žodžius *Žvaigždė ūdegūta*, būdvardį *ūdegūta* (uodeguota) palaikė daiktavardžiu, savarankišku žodžiu, ir jis, kažkuriuo būdu perdirtas į *udegita*, minėtame veikale tarp kitų lietuviškų žodžių buvo išspausdintas“^{StmvR, 225; LM1, 87} (galbūt tokį perdirtimą paaiškinti padėtų lytis *uodegėta*). Klausimas, ar kometos pavadinimas „uodeguota žvaigždė“ – savas archajizmas, ar vertinys iš seniai tarptautiniu tapusio jos graikiškojo pavadinimo *κομήτης (ἀστήρ)* „plaukuota, kuoduota, uodeguota (žvaigždė)“.

Panašiai – klausimas, ar su kometa susiję tikėjimai paveldėti iš senų laikų, ar atklydo kartu su europine kultūra (galimas dalykas, kad ir taip, ir taip). Šiaip ar taip, Lietuvos bajoras Martynas Matuševičius 1744 m. rašė „kartu su bendrakeleiviais matęs dvi saules ir kometą, o toks gamtos reiškiny, jo manymu, rodo, kad tame regione per keliolika kitų metų dažnai kils ligų epidemijos“^{PknM, 115}. L. A. Jucevičius (1846 m.) rašė, jog lietuvių

liaudies tikėjimu, „kometos pasirodo prieš baisius karus ir badą krašte“^{JcvR, 174}. Tai patvirtina ir tautosaka. J. Balio apibendrinimu, „Visoje Lietuvoje liaudis tiki, kad ‘uodeguotosios žvaigždės’, kurias vadina ‘Dievo rykštėmis’, pasirodančios prieš dideles žmonių nelaimes, dažniausiai prieš karą, taip pat prieš badą, marą ir kitas ‘pavietres’. Tokios ‘su šluota žvaigždės’ nuo žemės nušluojančios daug žmonių, todėl senieji sakydavo: *Su šluota žvaigždė pasirodė, visa ir iššluos*. Tatai esąs besiantinančios Dievo bausmės ženklas. Kartais, pamačius kometa, kalbama ir apie pasaulio pabaigą, nes bijoma, kad tokia žvaigždė nenukristų ant žemės“^{BIR2, 29; BILTS2, 53–54; BITD, 20; (MŽISD, 138)}. Be to, „Kartais Vakarinė pasirodanti su šluotele ar uodega, tai reiškia pavojų, karą ar badą, mirsią daug žmonių: *Šluos jau dabar žmones (Žemaitija)*“^{BITD, 15}; *Prieš [Pirmąjį] pasaulinį karą buvo vakarinė žvaigždė su rykste (Žygaiciai, Tauragės r.); Jei pasirodė žvaigždė su uodega, tai reiškia rykštę žmonijai*^{LKŽ11, 610}; *Priš karus, prieš nelaimes žvaigždės su uodegomis rodos (Raudėnai, Šiaulių r.); Žvaigždė buvo su šluota, būs blogai (Girdiškė, Šilalės r.)*^{LKŽ20, 1033}; *Uodegota žvaigždė retai matos, sako, kad tik prieš karus (Dusetos, Zarasų r.); Kap tik ta žvaigždė uodega pagaus žemę, tep aždėgs visą žemę (Apsas, Breslaujos r., Baltarusija)*^{LKŽ17, 472 ir 464}; *Žvaigždė su vuodega matos – bus vaina*^{BsJK, 364: Nr. 124} ir pan. P. Dundulienės duomenimis, kometa dar vadinta „ugnine žvaigžde“ ir tiesiog „kardu“: „Jei kometa pasirodo kardo ar rykštės pavidalo, būsiąs žiaurus karas“^{DndK, 68}. Dar pastaraisiais laikais, pavyzdžiui, Kražių (Kelmės r.) apylinkių žmonės kometa „vadina žvaigžde su uodega arba su šluota ir sako, kad ji pranašaujanti karą, nelaimes, ‘šluojanti žmones’. Prisimenama, jog tokia žvaigždė buvo pasirodžiusi prieš Pirmąjį pasaulinį karą“^{VskŽK, 336}; panašiai Griškabūdžio apylinkėse (Šakių r.) kometa vadinama: *žvaigždė su uodega, žvaigždė su rykste, žvaigždė kai šluota*, tiesiog *šluota*, savo ruožtu, pasak J. Vaiškūno, „Tikima, kad jų pasirodymas pranašauja: karus, blogį, kraujo praliejimą. Iki šiol atsimenamas ryškios kometos pasirodymas prieš Pirmąjį pasaulinį karą: *kometa – tai sakydavo, kad šluota. Buvo ant Rusijos, paskui nūsikus ant Vokietijos prieš pirmą karą; tai prieš aną karą, kai aš dar nebuvau gimęs, tai, sakė, matė žmonės, kad žvaigždė tokia lėkė, žvaigždė su tokia labai plačia didele balta uodega, taip kaip povo ta uodega, bet tik ji daug ilgesnė, daug didesnė... Nu, ir ta žvaigždė lėkė, ir ta uodega buvo baisi ir, sako, jeigu ji užkliudo kitą žvaigždę arba jeigu užkliudytų Žemę, tai ji nušluotų viską nuo Žemės pavir-*

šiaus, ir tada po to neužilgo buvo karas rusų su vokiečiais [Pirmasis pasaulinis], ir žmonės kiti labai buvo įsitikinę [...], kad ta kometa (ir ją vadydavo kometa), tai, kad ta kometa atnešė tą nelaimę, tą karą (Rygiškiai)“^{VskDŠG, 24}

Baltarusiai kometos pasirodymą irgi laikė blogu ženklu, pranašaujančiu nelaimę: karą, badą, marą ar kt.; liudyje kometa vadinta *мятла* „šluota“, į kurią pusę pasisukusi jos uodega, tą kraštą ji ir „nušluosianti“^{BM, 222}. Pvz. iš XX a. pradžios Polesės: *Мятла толькі тагды зьяўляецца на небе, калі мае быць вялікая вайна, што змятае шмат людзей* „Šluota tik tuomet pasirodo danguje, kai turi būti didis karas, kuris nušluoja daugybę žmonių“^{СржнПЗ, 31: Nr. 30}

Latvijoje Georgas Mancelis 1638 m. paminėjo kometos pavadinimą *Astita Swaigfne* „Uodeguota žvaigždė“^{BRMŠ3, 667}. Salomas Gubertas 1688 m. rašė, jog „kai žyding javams danguje pasirodo uodeguota žvaigždė, tai bus prastas derlius“, ir apskritai „jei danguje pasirodo uodeguota žvaigždė, tai daug žmonių sirgs“^{ŠmLTT, 2199: Nr. 36370, 36371}. 1853 m. „Latvių laikraštis“ išspausdino tikėjimą, kad *Astes zvaigzne neesot uz laba... celšoties vai nu karš, mēris, bads, vai notikšot cita kāda liela nelaimē* „Uodeguota žvaigždė ne į gera... arba kils karas, maras, badas, arba nutiks kokia kita didelė nelaimė“; o 1858 m. paskelbė liudininkų išpuodžius: „Vakarais mes turėjome pramogą su ta uodeguota žvaigžde, regima net plika akimi ir stovinčia šiaurėje uodega į viršų. Prietaringieji džiaugiasi, kad uodega stovi į viršų, nes tai, sako, reiškia laimę“^{ŠmLTT, 71: Nr. 1104, 1105 = 2200: Nr. 36373, 36374}; XX a. pirmosios pusės liaudies tikėjimais, *Astes zvaigznes parādīšanās vēsta par jauniem notikumiem* „Uodeguotos žvaigždės pasirodymai byloja apie naujus įvykius“^{ŠmLTT, 2199: Nr. 36372}; bet dažniausiai vis dėlto blogus: *Ja pie debesīm parādās astes zvaigzne kā slota, tad būs liela nelaimē priekšā: karš jeb bads* „Jei danguje pasirodo uodeguota žvaigždė kaip šluota, tai laukia didelė nelaimė: karas arba badas“; *Astes zvaigzne parādās pie debesīm uz karu un lielu nelaimi* „Uodeguota žvaigždė danguje pasirodo prieš karą ir didelę nelaimę“; *Kad astes zvaigzne parādās pie debesīm, tad būs karš un asins izliešana* „Kai danguje pasirodo uodeguota žvaigždė, bus karas ir kraujo praliejimas“; *Astes zvaigznes ir zīmes, ka drīz būs karī* „Uodeguotos žvaigždės – tai ženklai, kad netrukus bus karas“^{ŠmLTT, 2200: Nr. 36375–36378} (StrP, 45.)

Tirzos kunigo K. Šilingo 1832 m. liudijimu, „kai danguje pasirodo uodeguotos žvaigždės ir giedrą naktį... tarsi žvaigždės žemėn krinta, tai tamsūs žmonės sako

pūkį [aitvarą] pinigų bei javus nešant ir drebėdami laukia kokios nelaimės ar baisybių“ ŠmLM, 100. Krintančios žvaigždės, t.y. meteorai, kartais išties siejamos su aitvarais, bet ir Lietuvoje, pasak P. Dundulienės, „Meteorus liaudis dažnai maišė su kometomis“ DndK, 67. Antai Kražių apylinkėse užrašyta: *Žvaigždė nukrito – išėjo žmogus iš pasaulio. Bagots – [žvaigždė] su uodega, o kur biednas, tai paprasta žvaigždikė* VškŽK, 336.

NUORODOS:

1. Apie tai žr. ŽVAIGŽDEI skirtame straipsnyje: RAZAUSKAS, D. Iš baltų mitinio vaizdyno juodraščių: ŽVAIGŽDE. Iš: *Liaudies kultūra*, 2010, Nr. 6, p. 8–11.
2. Žr. RAZAUSKAS, D. Iš baltų mitinio vaizdyno juodraščių: AITVARAS. Iš: *Liaudies kultūra*, 2008, Nr. 6, ypač p. 18.

SANTRUMPOS:

- BRMŠ3 = *Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*, III: XVII amžius. Sudarė Norbertas Vėlius. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2003.
- BRMŠ4 = *Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai*, IV: XVIII amžius. Sudarė Norbertas Vėlius. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005.
- BILTS2 = BALYS, Jonas. *Lietuvių tautosakos skaitymai*, II. Tübingen: Patria, 1948.
- BIR2 = BALYS, Jonas. *Raštai*, II. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2000.
- BITD = BALYS, Jonas. *Tautosaka apie dangų*. Sodus, Michigan: J. J. Bachunas, 1954.
- BrėPP = BURAČAS, Balys. *Pasakojimai ir padavimai*. Vilnius: Mintis, 1996.
- BsJK = *Juodoji knyga*. Surinko Jonas Basanavičius. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2004.
- DndK = DUNDULIENĖ, Pranė. *Lietuvių liaudies kosmologija*. Vilnius: Mokslas, 1988.
- DndMR = DUNDULIENĖ, Pranė. *Senovės lietuvių mitologija ir religija*. Vilnius: Mokslas, 1990.
- DndŽ = DUNDULIENĖ, Pranė. *Žalčiai lietuvių pasaulėjautoje ir dailėje*. Vilnius: Mintis, 1996.
- GrmTAB = GREIMAS, Algirdas Julius. *Tautos atminties beiškant; Apie dievus ir žmones*. Vilnius: Mokslas–Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1990.
- JcvR = JUCEVIČIUS, Liudvikas Adomas. *Raštai*. Vilnius, 1959.
- LKŽ1–20 = *Lietuvių kalbos žodynas*, I–XX. Vilnius, 1956–2002.
- LM1 = *Lietuvių mitologija*, I. Sudarė Norbertas Vėlius. Vilnius: Mintis, 1995–1997.
- LKŽ20 = *Lietuvių kalbos žodynas*, XX. Vilnius, 2002.
- LM3 = *Lietuvių mitologija*, III. Sudarė Norbertas Vėlius ir Gintaras Beresnevičius. Vilnius: Mintis, 2004.
- MŽISD = MAŽIULIS, A. Saulės dievinimo atošvaistos Pasarčių krašte. Iš: *Gimtasai kraštas*, 1937, Nr. 14–16.
- NrbLM = NARBUTAS, Teodoras. *Lietuvių tautos istorija*, I: *Lietuvių mitologija*. Vilnius: Mintis, 1998.

- PknM = PAKNYS, Mindaugas. *Mirtis LDK kultūroje XVI–XVIII a.* Vilnius: Aidai, 2008.
- SlvMR = SLAVIŪNAS, Zenonas. Liaudies papročiai ir mitiniai įvaizdžiai Mažvydo raštuose. Iš: *Tautosakos darbai*, VI–VII (XIII–XIV). Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 1997.
- StnvR = STANEVIČIUS, Simonas. *Raštai*. Vilnius: Vaga, 1967.
- StrP = STAUBERGS, K. *Latviešu tautas paražas*. Rīgā: Latvju grāmata, 1944.
- ŠmLM = ŠMITAS, Pēteris. *Latvių mitologija*. Vilnius: Aidai, 2004.
- ŠmLTT = *Latviešu tautas ticējumi*. Sakrājis un sakārtojis Prof. P. Šmits. Rīgā: Latviešu folkloras krātuves izdevums, 1940–1941.
- TŽ3 = *Tauta ir žodis*. Red. prof. V. Krėvė-Mickevičius, III. Kaunas, 1925.
- VškDŠG = VAIŠKŪNAS, Jonas. Žinios apie dangaus šviesulius Griškabūdžio apylinkėse. Iš: *Liaudies kultūra*, 2009, Nr. 5.
- VškŽK = VAIŠKŪNAS, Jonas. Apie žvaigždės Kražių apylinkėse. Iš: *Kražiai*. Vilnius–Kaunas: XXI amžius, 1993.
- VVtA = VAITKEVIČIUS, Vyktintas. *Alkai: baltų šventviečių studija*. Vilnius: „Diemedžio“ leidykla, 2003.
- VVtŠŽ = VAITKEVIČIUS, Vyktintas. *Senosios Lietuvos šventvietės: Žemaitija*. Vilnius: Diemedis, 1998.
- БМ = *Беларуская міфалогія: Энцыклапедычны слоўнік*. Мінск: Беларусь, 2004.
- НкфПП = *Простонародные приметы и поверья, суеверные обряды и обычаи, легендарные сказания о лицах и местах*. Собрал в Витебской Белоруссии Н. Я. Никифоровский. Витебск, 1897.
- СржпПЗ = СЕРЖПУТОЎСКИ, А. К. *Прымхі і забабоны беларусаў-палеіцукоў*. Мінск: Універсітэцкае, 1998.

From Rough Copies of the Baltic Mythic Imagery: METEOR and COMET

Dainius RAZAUSKAS

The article aims at describing the star(s) from the mythological point of view, or, in other words, to present the mythological data on the star(s) found in historical sources of the Baltic religion, folklore, etc. This article follows the article *Thread in Lithuanian Mythology*. From very early on, Christian authors asserted that stars were worshipped by the Baltic nations, though it is doubtful whether they actually were. In mythology stars are firstly considered to be children of the personified Sun and Moon; secondly, they are believed to be celestial representations of human souls. All the other secondary mythical connotations of stars in Baltic mythology are more or less clearly related to this one.

*Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas,
Antakalnio g. 6, LT-2055 Vilnius,
el.p. liaudies.kultura@lkk.lt; dainius@liti.lt
Gauta 2011-02-10, įteikta spaudai 2011-04-22*